

Методика суддівства чемпіонатів та першостей України з туристських спортивних походів

1. Загальні положення

- 1.1 Дія даної методики суддівства чемпіонатів та першостей з туристських спортивних походів (далі – Методика) поширюється на суддівство чемпіонатів та кубків України, а також чемпіонатів та першостей Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя. Суддівство чемпіонатів та першостей серед учнівської та студентської молоді можуть проводитись по іншій методиці.
- 1.2 Суддівство чемпіонату (першості) з туристських спортивних походів (далі – Чемпіонат) проводиться шляхом бальної експертної оцінки встановлених даною Методикою критеріїв виявлення найсильніших спортивних походів (далі –СП). За даною методикою оцінка походу здійснюється за п'ятьма критеріями в балах:
- складність СП – «С» ;
 - безпека –«Б» ;
 - корисність та інформативність – «КІ»;
 - новизна – «Н»;
 - інтегральна оцінка СП–«ІО».
- 1.3 Бальна експертна оцінка походів за кожним критерієм здійснюється суддівською колегією Чемпіонату, яка очолюється Головною суддівською колегією (далі – ГСК). Кожен звіт про похід оцінює бригада суддів у кількості не менше чотирьох чоловік, при цьому кожен суддя оцінює похід окремо.
- 1.4 Оцінка походів у балах за кожним з установлених критерієм здійснюється за умовами та у межах, обумовленими цією Методикою. Оцінка показників проходження маршруту в балах проводиться в межах, встановлених таблицею №1.

Таблиця № 1

Показники	Складність	Безпека	Корисність та інформативність	Новизна	Інтегральна оцінка
Бали	0 - +120	-30 - +25	0 - +10	0 - +24	-18 - +25

2. Характеристика критеріїв та умов експертної оцінки походів

Для Чемпіонатів України встановлюються наступні співвідношення та межі оцінок показників в балах, за кожним критерієм, які наведені в Таблицях 2-6 в залежності від категорії складності походів.

2.1. Складність «С» оцінюється в відповідності з таблицею №2

Оцінюється складність СП чи трудність ЛП. При оцінюванні складності СП використовуються наступні нормативні документи:

- Переліки еталонних та класифікованих маршрутів та перешкод,
- Методика категорювання ЛП,
- Методика категорювання СП.

Порівнювальна оцінка СП різних категорій складності (трудності) проста – чим вище категорія, тим вище показник складності.

При визначенні числового значення показника Складність для маршруту враховується кількість та трудність усіх ЛП і протяжних перешкод (ПП.), які пройдені у СП., їхня протяжність та місцезнаходження по нитці маршруту. Враховуються також інші фактори, що характеризують складність маршруту та залежать від виду туризму і його специфіки.

Перед початком суддівства, на установчому семінарі або інструктажі суддів, судді-експерти повинні звірити своє розуміння наведених у Методиці меж для всіх показників оцінки маршруту.

Таблиця № 2. Показник Складність

Характеристика маршруту	Категорія складності маршруту					
	6	5	4	3	2	1
Надзвичайний, екстра складний для даної категорії, та маршрут не переходить у більш вищу категорію	120	85	56	33	16	5
	112	78	50	28	13	3
Дуже сильний. Вміщує множини додаткових визначальних перешкод (ВП)	115	81	52	30	14	4
	107	74	47	26	11	3
Сильний, вище за середній. Включає додаткові (ВП) та перешкод попередньої к.с (ППК)	109	76	49	28	12	3
	101	69	43	23	10	2
Середній, вище за еталонний. Включає додаткові (ППК)	102	70	44	24	10	2
	97	66	41	22	9	1
Складність еталонна, мінімальна для даної категорії або трохи вище за набір ЛП, за протяжністю або інших факторів маршруту цієї категорії	96	65	40	21	8	1
	90	60	36	19	7	0
Складність нижче за еталонну, але маршрут не переходить в більш нижчу категорію	89	59	35	18	6	0
	86	57	34	17	5	0

Для суддівства Чемпіонатів з окремих видів туризму, ГСК за погодженням з відповідними МКК може вводити бали, якими оцінюються окремі ЛП, ПП та ін. (але в межах балів, наведених в таблицях №№ 1 та 2).

2.2. Безпека «Б» в відповідності з таблицею №3

Рівень забезпечення безпеки СП визначається набором вдалих (або невдалих) стратегічних, тактичних та технічних рішень, які використовує група при проведенні СП.

Даний критерій достатньо багатобічний і повинен враховувати увесь комплекс заходів, які уживає група як при підготовці (стратегія), так і на етапі проведення (тактика, техніка) СП.

На значення показника Безпека впливає правильність та логічність вибору району маршруту, побудова нитки маршруту, планування графіку руху, вибір засобів пересування, сплаву і таке інше, відповідних кваліфікації учасників СП.

При оцінюванні СП по даному показнику враховується обґрунтованість відхилення маршруту від замовленого, відповідність реального графіка руху запланованому, відповідність прийнятих технічних рішень реальним ситуаціям на маршруті, грамотне використання спеціального спорядження та виконання технічних прийомів при проходженні ЛП.

Таблиця № 3 Показник Безпека

Характеристика маршруту	Категорія складності маршруту					
	6	5	4	3	2	1
Відмінно спланований і пройдений маршрут зі значним запасом міцності	25	20	15	11	8	6
	14	11	9	7	5	3
Добре спланований маршрут. Позитивні дії і рішення по забезпеченню безпеки при його проходженні	16	13	10	8	6	4
	0	0	0	0	0	0
Незначні прорахунки при плануванні і помилки при проходженні маршруту	0	0	0	0	0	0
	-8	-7	-5	-4	-3	-2
Невдалі рішення, порушення безпеки, помилки в тактиці проходження маршруту, техніці подолання перешкод тощо.	-9	-8	-6	-5	-4	-3
	-15	-12	-10	-7	-6	-5

Суттєві прорахунки й порушення стратегії, тактики й техніки проходження маршруту, оформлення маршрутної і звітної документації, неправильне категорювання маршруту і перешкод. Можливе зняття з чемпіонату	-16	-13	-10	-8	-7	-6
	-20	-16	-13	-10	-8	-7
Дуже грубі порушення. Можливе зняття з чемпіонату	-21	-17	-14	-11	-9	-8
	-30	-26	-22	-18	-15	-12

2.3. Корисність у відповідності з таблицею №4

Визначає ступінь корисності, значимості задач, які вирішені групою при здійсненні СП. Залежить від інформативності отриманих результатів та своєчасного представлення цих результатів.

Даний показник враховує якість оформлення та інформативність поданих звітних матеріалів та заявочно-маршрутної документації, враховує наявність та об'єм суспільно-корисної роботи проведеної групою на маршруті.

Корисність включає також і такі роботи, як участь в рятувальних роботах інших груп та надання допомоги потерпілим.

Таблиця № 4. Показник Корисність

Характеристика маршруту	Категорія складності маршруту					
	6	5	4	3	2	1
Велика інформативність звіту; якісний звіт із докладними паспортами нових перевалів і технічного опису маршруту, електронною версією звіту	10 6	8 5	6 4	5 3	4 2	3 2
Інформативність вища за середню; якісний звіт із електронною версією звіту	6 3	5 2	4 2	3 2	2 1	2 1
Мала інформативність, звіт нижче середнього рівня	3 1	3 1	2 1	2 1	1 0	1 0
Надзвичайно мала інформативність, звіт низької якості, відсутні паспорти перевалів, недостатньо виконано технічний опис маршруту	0	0	0	0	0	0
Заохочувальні бали за походи, здійснені в поточному році (починаючи з Чемпіонату 2009 р.)	2	2	1	1	0	0

2.4. Новизна у відповідності з таблицею №5

Включає такі поняття, як ступінь першопроходження, оригінальність, нестандартність проходження маршруту або перепони.

Оцінка проводиться з урахуванням наявності інформації про об'єкт першопроходження на момент його першопроходження.

Першопроходження маршруту або елементів маршруту може бути повне або часткове (наприклад, новий варіант проходження ЛП).

На оцінку Новизни впливають такі характеристики, як оригінальність побудови та нестандартність проходження маршруту, сполучення декількох районів походу без використання транспортних засобів при переміщенні між районами, новизна технічних засобів, які використовуються при проходженні маршруту, використання незвичайних технічних прийомів подолання ЛП, нетрадиційні терміни проведення СП та інше.

Таблиця № 5. Показник Новизна

Характеристика маршруту	Категорія складності маршруту					
	6	5	4	3	2	1
Повне першопродження усіх ЛП маршруту характерних для виду туризму	24	20	16	12	8	4
	21	18	14	10	6	3
Першопродження визначальної частини маршруту в новому районі	21	18	14	10	6	3
	18	15	11	8	4	2
Першопродження визначальної частини маршруту у відомому районі	20	17	13	9	5	2
	14	12	9	6	3	1
Першопродження декількох ЛП в тому числі тих, які визначають категорію СП	14	12	9	6	3	1
	8	7	5	3	1	0,5
Першопродження ЛП, які не визначають категорію СП, новизна технічних засобів, елементи новизни «старих» маршрутів, оригінальність проходження	7	6	4	2	1	0,5
	0	0	0	0	0	0
Елементи новизни відсутні	0	0	0	0	0	0

2.5. Інтегральна оцінка у відповідності з таблицею №6

В інтегральну оцінку включається параметр напруженості. Ступінь напруженості (інтенсивності) проходження маршруту СП включає наступні поняття:

- інтенсивність руху групи. Характеризує співвідношення протяжності та тривалості маршруту з кількістю та складністю пройдених ЛП та ПП;
- насиченість маршруту перешкодами. Перевищення загальної кількості ЛП пройдених на маршруті, які характерні для даного виду, так і для других видів туризму, над кількістю ЛП еталонного маршруту;
- автономність. Визначається наявністю (відсутністю) населених пунктів в районі СП та на нитці маршруту, проміжних закидок, наявністю груп підтримки, взаємодія з іншими спортивними групами;
- аномальність природних та погодних умов, кліматичні та інші особливості району СП.

Показник Інтегральна оцінка залежить також від загрузок психологічних, нестандартних ситуацій та специфіки маршруту, інших факторів, які характерні для виду туризму.

Треба враховувати, що динаміка росту значення показника Інтегральна оцінка повинна бути нижче для тих СП, де напруженість створена «штучно» - проходження маршруту в нічний час, в негоду і таке інше.

Таблиця № 6. Показник Інтегральна оцінка

Характеристика маршруту	Категорія складності маршруту					
	6	5	4	3	2	1
Гранична напруженість маршруту без утрати ступені безпеки	25	20	15	10	6	4
	19	14	11	7	5	3
Продження дуже напруженого маршруту без утрати ступені безпеки	20	15	12	8	5	3
	11	8	7	5	4	2
Напруженість маршруту вище за середню	12	9	8	5	3	2
	5	4	3	2	1	1
Напруженість для еталонного або ледь нижче еталонного маршрут, наприклад, збільшення часу проходження із-за погодних умов	0	0	0	0	0	0
	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Низька напруженість проходження маршруту, наприклад, надмірне збільшення часу проходження, що не пов'язане із кліматичними особливостями району або погодними умовами.	-1	-1	-1	-1	-1	-1
	-10	-12	-14	-16	-17	-18

На розсуд ГСК також можуть добавлятися бали за проходження маршруту в новому районі, а також враховуватися фактор віддаленості району та його важкодоступності.